

H Í R E K

Történelem-konferencia Martinban

1961. július 3—5. között a Szlovák Történelmi Társulat és a Szlovák Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete az 1861. évi turócszentmártoni szlovák gyűlés és memorandum centenáriuma alkalmából Martinban történelem-konferenciát rendezett „Szlovákia helyzete és a szlovák nemzeti mozgalom a XIX. század ötvenes és hatvanas éveiben” címmel. A konferencián előadások hangzottak el a Habsburg-monarchia nemzetiségi problémáiról és nemzetközi helyzetéről, Szlovákia gazdasági és társadalmi fejlődéséről, a szlovákiai parasztság viszonyairól, a szlovák nemzeti mozgalom politikai és kulturális problémáiról az 1850—60-as években, valamint a turócszentmártoni gyűlés előzményeiről és a memorandumról. A konferencián az Intézet részéről *Katus László* tudományos munkatárs vett részt, aki előadásában a magyar uralkodó osztályok 1849—1867 közötti nemzetiségi politikáját értékelte.

Intézeti munkatársak külföldi tanulmányútajai

Paulinyi Oszkár, *Heckenast Gusztáv* és *Szücs Jenő* a Nehézipari Minisztérium által nyújtott anyagi fedezet alapján, a Magyar Tudományos Akadémia hozzájárulásával és támogatásával 1961 február—március hónapokban a Bányásztörténeti Források kézikönyve c. tematikai levéltárismeret és második (a csehszlovákiai levéltárakban lévő és a történeti Magyarország területén folyt bányászatra vonatkozó állagokat tárgyaló) kötetéhez gyűjtöttek anyagot Selmecebánya, Radvány, Rimaszombat stb. levéltáraiban.

Ugyancsak Csehszlovákiában végeztek kutatásokat a Magyar Tudományos Akadémia csehszlovák kutatócsoportja keretében *Mayer Mária*, *R. Várkonyi Ágnes* és *Vörös Antal* is. *Mayer Mária* az eperjesi gör. kat. püspökség levéltárában gyűjtött

anyagot a kárpátukránok történetéhez az 1895—1914 évekre vonatkozóan, s tanulmányozta a pozsonyi és prágai Történettudományi Intézetek dokumentációs munkáját. *R. Várkonyi Ágnes* Magyarország társadalma a XVII—XVIII. század fordulóján c. témájához végzett kutatásokat Bártfa, Lőcse, Eperjes és Késmárk városi ill. megyei levéltáraiban. *Vörös Antal* Eperjes és Bártfa városok 1526—1541 közötti iratait, továbbá Lőcse középkori iratait nézte át 1541-ig bezárólag, s előkészítette középkori okleveleink fényképeztetését a szepesi káptalan magánlevéltárában.

Kovács Endre osztályvezető ez év áprilisában három hetet töltött Lengyelországban. Ezalatt Krakkó és Varsó levéltáraiban kutatott a Kossuth-emigráció lengyel kapcsolataira és előadást tartott a varsói egyetem magyar tanszékén. „Az 1863-i lengyel felkelés és Magyarország” címmel. Krakkóban résztvett a dr. Jan Dabrowski professzor 70. születésnapja alkalmából a Lengyel Történelmi Társulat által rendezett kétnapos ülészenon is, ahol lengyel nyelven méltatta Jan Dabrowski tudományos eredményeit.

Ránki György tudományos titkár április—május hóban, négy hetes olaszországi tartózkodása alatt az olasz—magyar külpolitikai kapcsolatokra és az olasz fasiszmus kérdéseire vonatkozóan folytatott kutatásokat. Meglátogatta a római Istituto della Storia Moderna Contemporanea-t és az Istituto Gramscit, valamint a milanoi Istituto Feltrinellit is. A napolyi egyetemen „A magyar gazdasági fejlődés problémái a XX. században” címmel előadást tartott.

Benda Kálmán 1961 augusztusában a Magyar Tudományos Akadémia és a Csehszlovák Tudományos Akadémia közötti kutatócsere-egyezmény keretében négy héten át végzett kutatásokat a szlovákiai levéltárakban. A XVII. századi magyar és erdélyi külpolitika történetére vonatkozóan gyűjtött anyagot a besztercebányai, nyitrai és eperjesi állami levéltárakban; elsősorban a családi levéltárak anyagát nézte át.

Intézeti munkatársak megjelent munkái

Az 1961. év folyamán eddig a következő önálló munkák jelentek meg az Intézet munkatársai tollából:

Jemnitz János : Az 1926. évi angol általános sztrájk.

L. Nagy Zsuzsa : Forradalom és ellenforradalom a Dunántúlon

R. Várkonyi Ágnes : Thaly Kálmán és történetírása

Felhő Ibolya — *Vörös Antal*: A Helytartótanácsi Levéltár

Lackó Miklós : Ipari munkásságunk összetételének alakulása (1867—1949).

A Magyarországon kiadott műveken kívül megjelent Krakkóban *Makkai László* : Stefan Báthory c. munkája is.

A Magyarország története egyetemi tankönyv most megjelent, 1790—1849 közötti korszakával foglalkozó fejezetének intézeti munkatársai *Benda Kálmán* és *Spira György* voltak. Ugyancsak *Benda Kálmán* írta a Dobrecen 600 éves fennállása alkalmából kiadott 400 éves a debreceni nyomda c. munka feudáliskori részét. A *Studia Historica*: Tanulmányok az Osztrák—Magyar Monarchia történetéhez c. most megjelent 51. kötetében a következő cikkek szerepelnek intézeti munkatársainktól:

Molnár Erik : A nemzeti függetlenség és a társadalmi haladás össze-függésének problémája

Katus László : A mezőgazdaság tőkés fejlődésének főbb vonásai az Osztrák—Magyar Monarchia délszláv területein

Puskás Julia : A tőkés nagybérletek a XIX. századvégi Magyarországon

Kolossa Tibor : Adatok az agrárproletariátus arányához és összetételéhez az Osztrák—Magyar Monarchiában (1900)

Berend Iván—*Ránki György* : Magyarország iparának XX. századeleji színvonala az európai összehasonlítás tükrében

Sándor Vilmos : Magyarország függőségének jellege a dualizmus korában

Hanák Péter : A dualizmus válságának problémái a XIX. század végén.

Kiadásra került továbbá Kossuth Lajos: Országgyűlési Tudósítások V. kötete is *Barta István* szerkesztésében, valamint a Ráday Pál iratai II. kötete, melyet *Benda Kálmán* rendezett sajtó alá.

Pályázat

Az MTA Történettudományi Intézete pályázatot hirdet tudományos igényű történeti tanulmányok írására az alábbi tárgykörökből:

1. Egy vidéki város társadalmi struktúrájának alakulása (1900—1950)
2. A munkásosztály kulturális helyzete a Horthy korszakban
3. Népmozgalmak és pártharcok 1945—1948 között. (E téma különböző rész-kérdései dolgozhatók fel, mint például egy-egy város vagy megye munkás- és parasztmozgalmi 1945—1948 között; a különböző politikai pártok helyi tevékenysége ezekben az években, vagy e korszak valamelyik fontos időszakában stb.)

A tanulmányok terjedelme 4—8 ív (100—200 gépelt oldal) lehet. Beküldési határidő: 1962. szeptember 1. A legjobb munkákat az Intézet az egyes tárgykörökben 2000 illetve 1500 forinttal jutalmazza; a megfelelőket közreadja az „Értekezések a történeti tudományok köréből” c. akadémiai sorozatban.